

Sveučilište u Zagrebu
PRIRODOSLOVNO-MATEMATIČKI FAKULTET
Kemijski odsjek

Fleksibilni materijali i njihova primjena u naprednoj tehnologiji

H. Soury, H. Banerjee, A. Jusufi, N. Radacsi, A. A. Stokes, I. Park, M. Sitti, M. Amjadi, *Adv. Intell. Syst.* **2** (2020) 2000039–2000065

Kemijski seminar I

Ozana Mišura

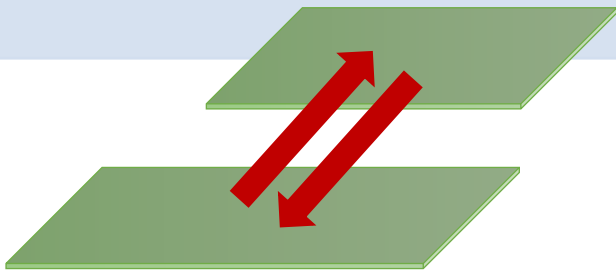
12. svibnja 2021.

Senzori mehaničkih promjena

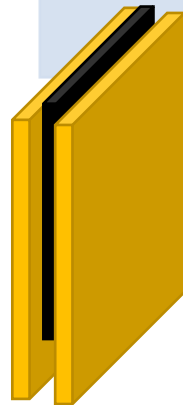
Rezistivni senzori

- promjena električnog otpora za jedan ciklus: rastezanje i povratak u prvobitan položaj
- aktivni materijali električki vodljivi
- tanki filmovi, kompozitni polimeri mikromaterijala i nanomaterijala, vodljive tkanine

Kapacitivni senzori

- karakterističan dizajn „oblika sendviča”
- izolacijski materijal između rastezljivih elektroda
- efektivno: kondenzator paralelnih ploča kapaciteta C_0

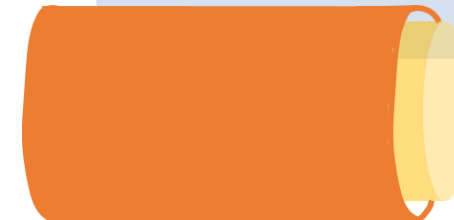
$$C_0 = \varepsilon_0 \varepsilon_r G$$

$$G = A_c/d$$

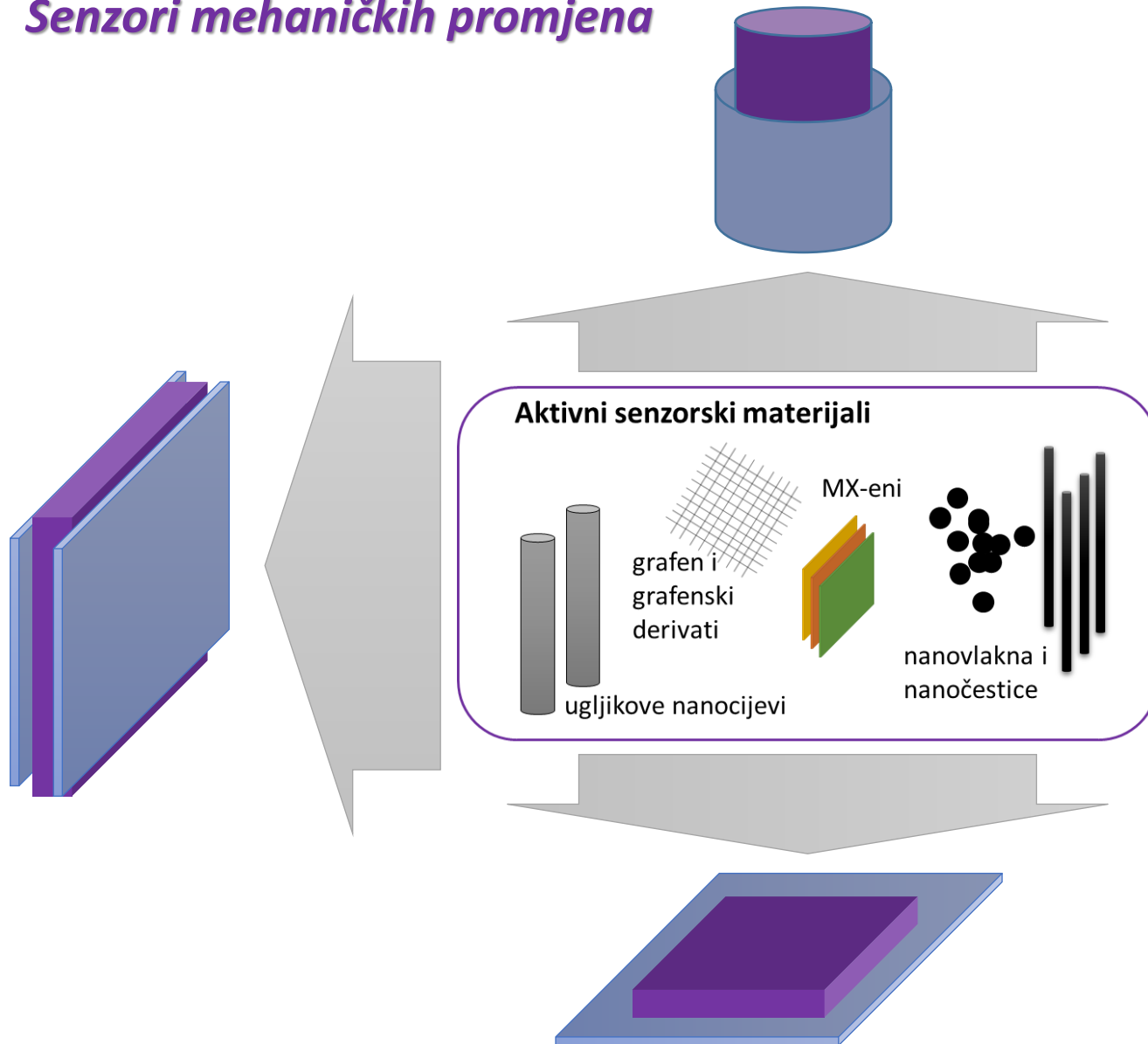
KATEGORIZACIJA

Optički senzori

- u obliku valjkaste jezgre oko koje je obložen omotač (engl. *core-cladding structure*)
- rastezljivo vlakno unutar omotača sa svjetlosnim odašiljačem i fotosenzorom
- promjena transmisije deformacijom vlakna

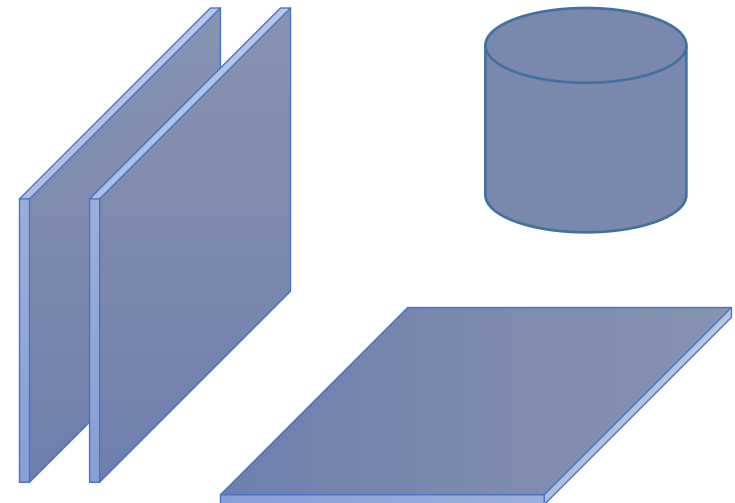
Senzori mehaničkih promjena

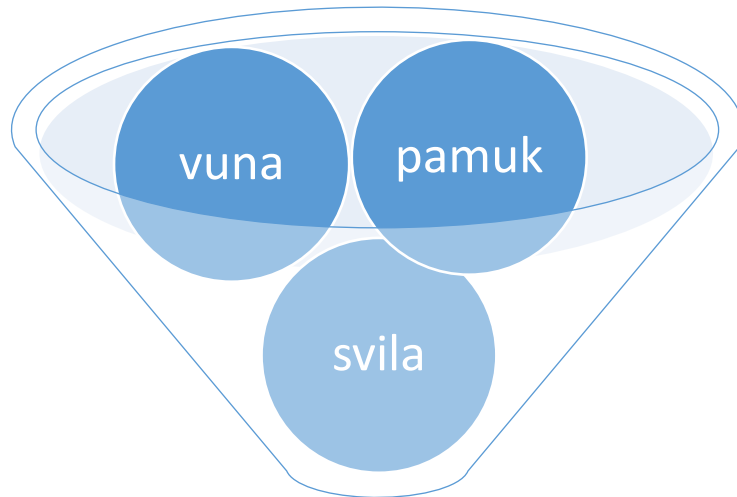
DIZAJN I MATERIJALI

Potporni materijali

- otpornost i neosjetljivost
- fleksibilnost
- mehanokemijski kontakt

Senzori mehaničkih promjena

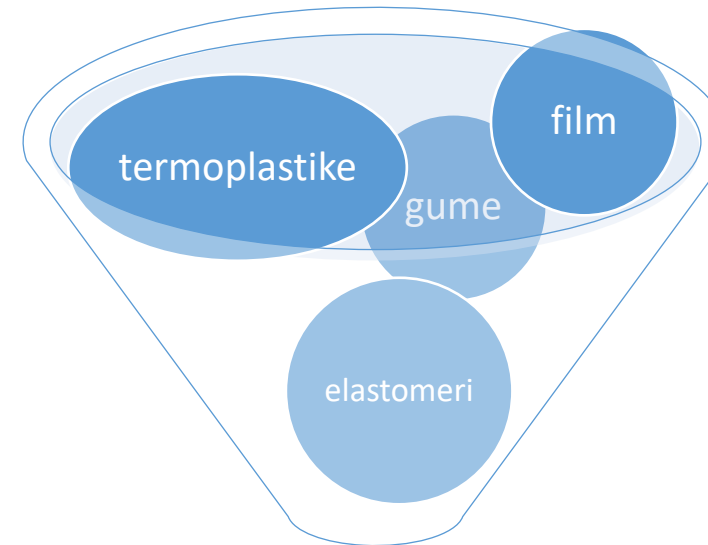
PRIRODNI MATERIJALI

KARBONIZACIJA

PRIMJENA
ULTRAZVUČNIH
TEHNIKA

PREMAZIVANJE
TKANINE
URANJANJEM ILI
PRESVLAČENJEM

PROIZVODNI POSTUPCI

SINTETIČKI MATERIJALI

DEPOZICIJA
KEMIJSKIH
PARA

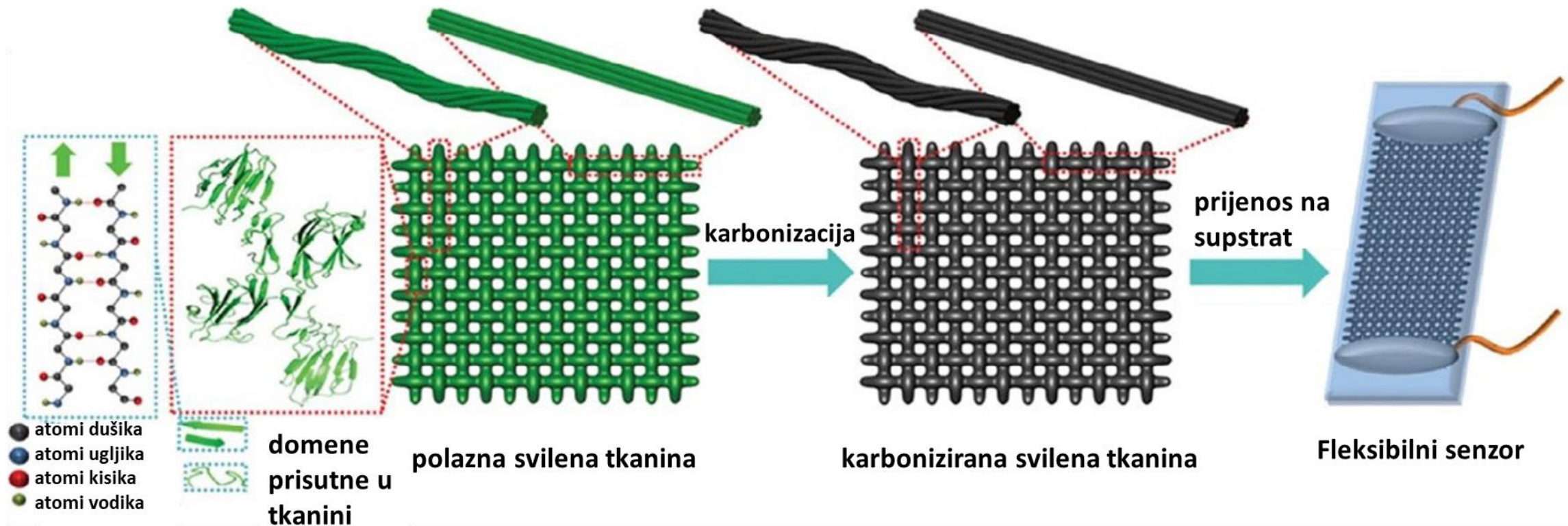
3D PRINTANJE

electrospinning
METODA

Senzori mehaničkih promjena

- senzori na bazi prirodnih materijala

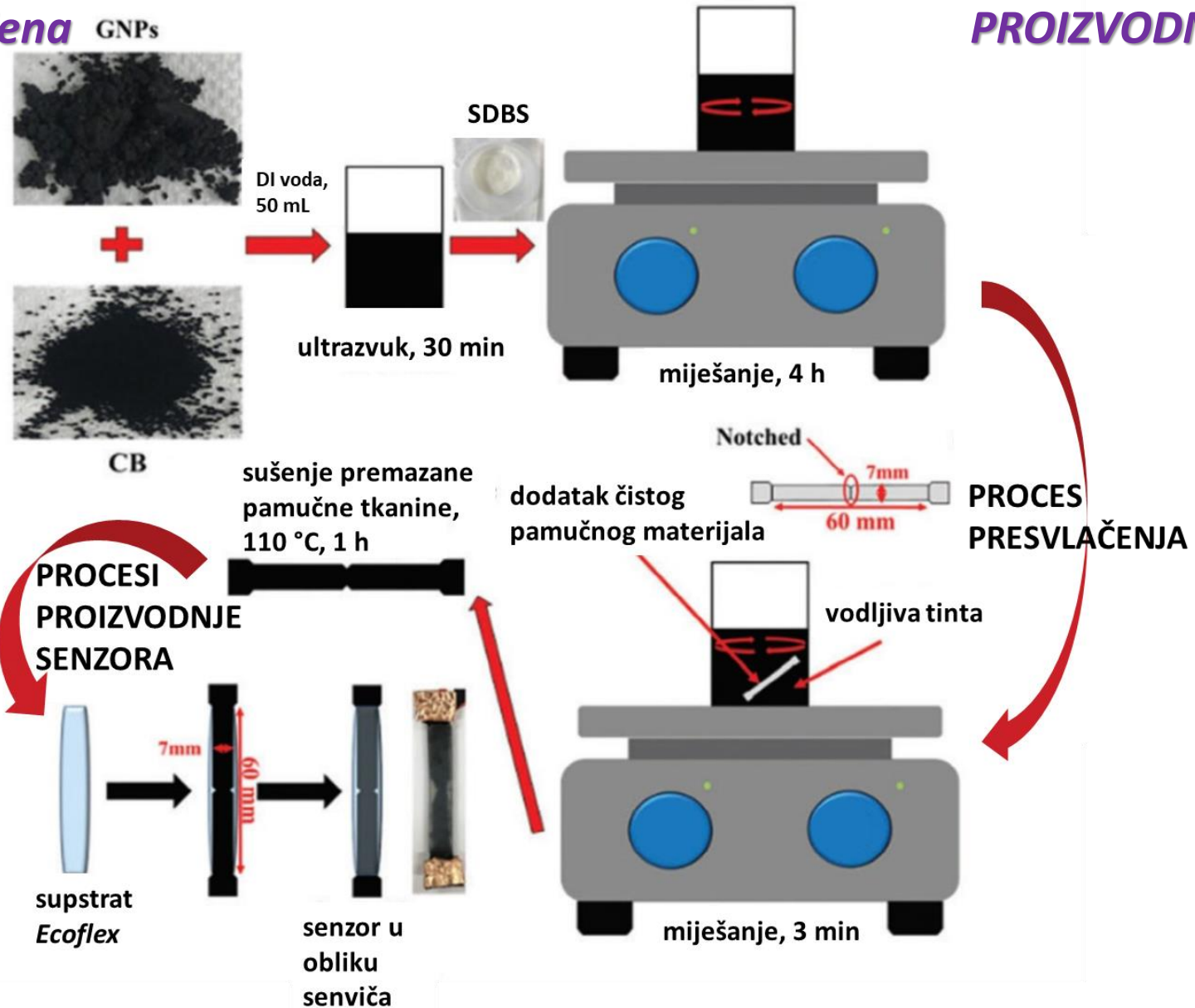
PROIZVODNI POSTUPCI karbonizacija

Senzori mehaničkih promjena

- senzori na bazi prirodnih materijala

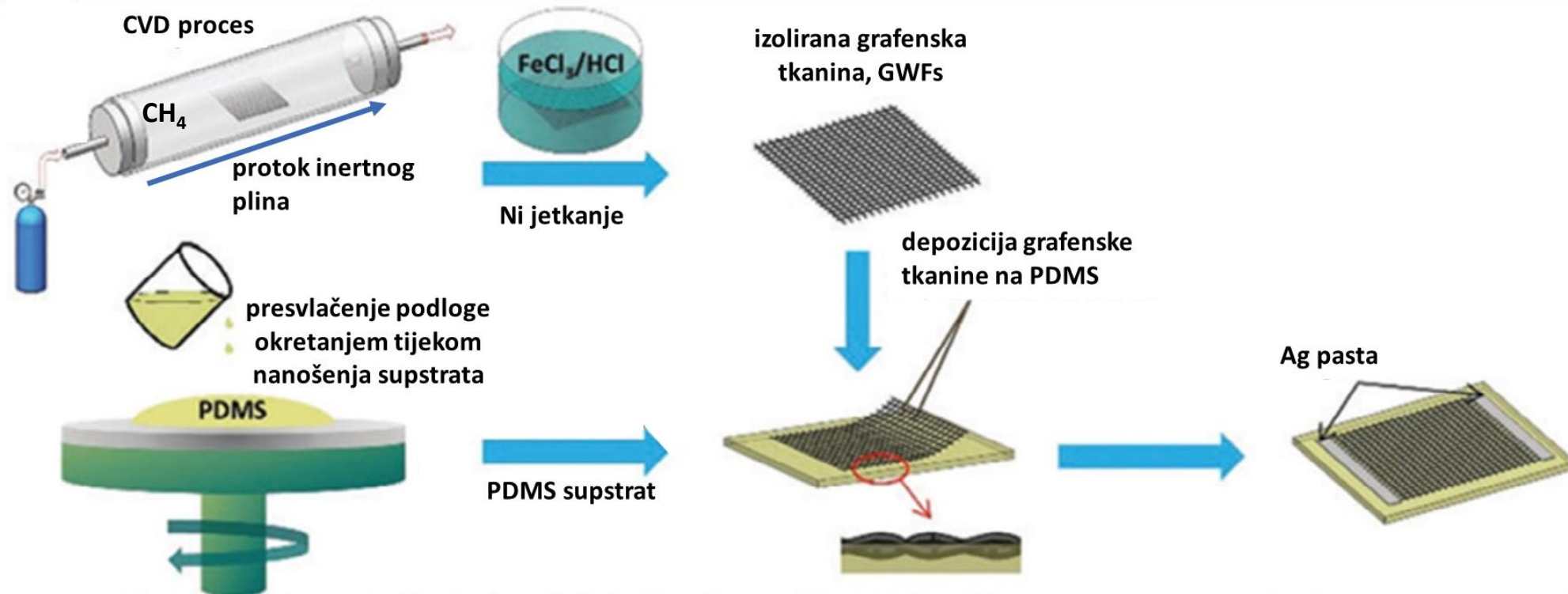
PROIZVODNI POSTUPCI dip-coating

Senzori mehaničkih promjena

- senzori na bazi polimera

PROIZVODNI POSTUPCI

CVD, spin-coating

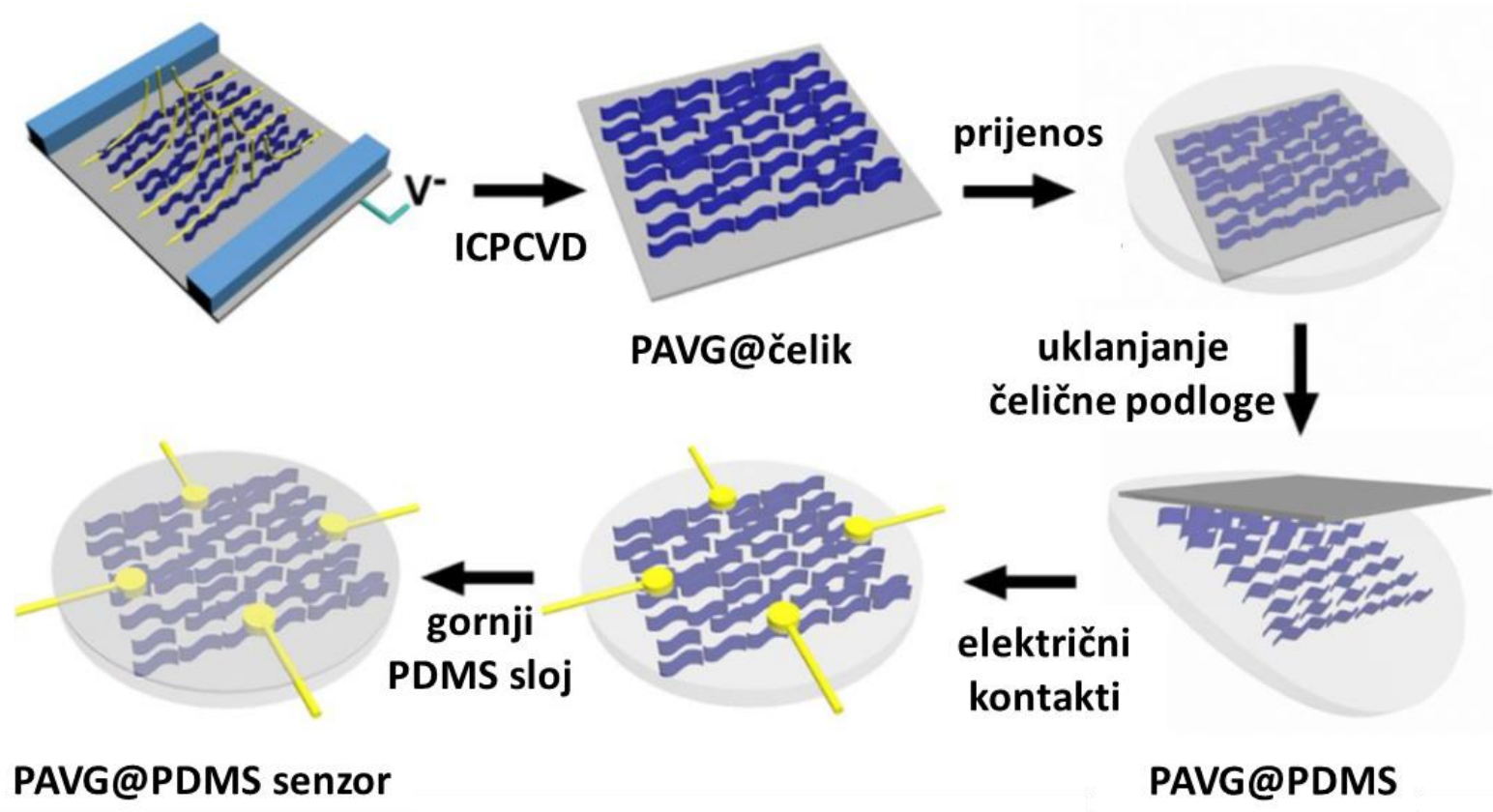

Senzori mehaničkih promjena

- senzori na bazi polimera

PROIZVODNI POSTUPCI

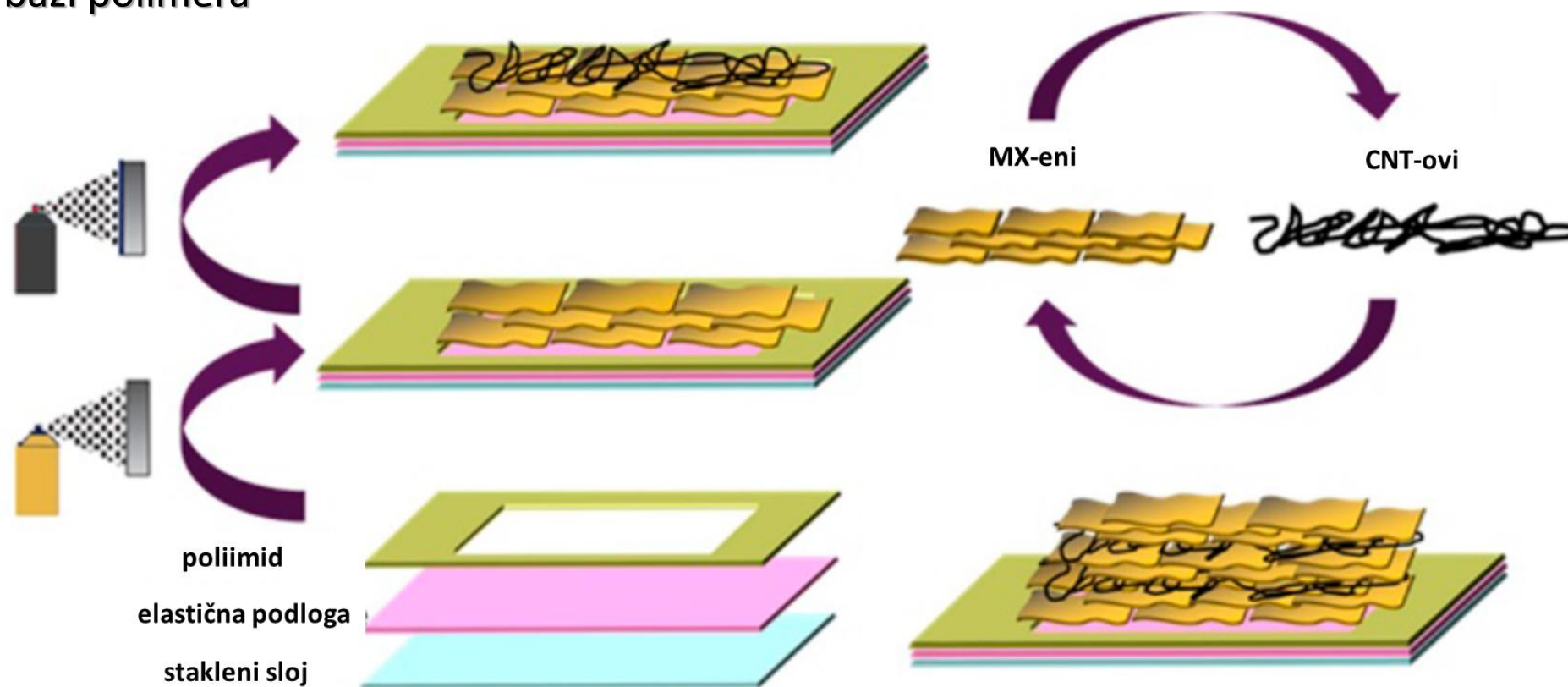
ICPCVD

Senzori mehaničkih promjena

- senzori na bazi polimera

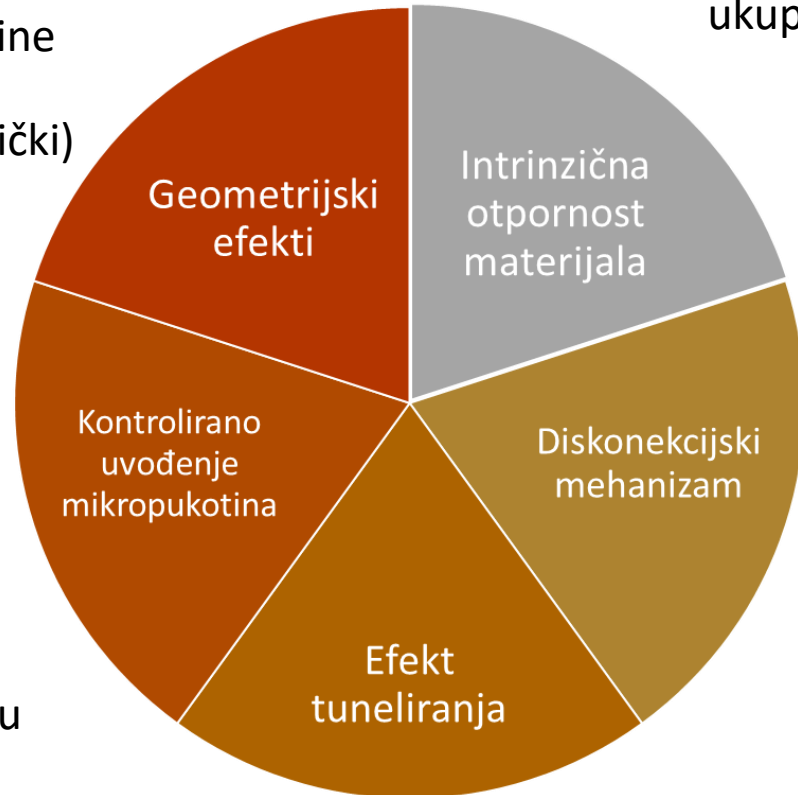
PROIZVODNI POSTUPCI presvlačenje sprejanjem

Senzori mehaničkih promjena

– promjena veličine pri razvlačenju (kapacitivni i optički)

– velika osjetljivost; značajno ograničenje električnih vodljivih puteva u filmova

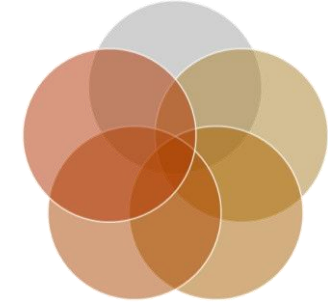

– susjedno nanomaterijali, elektroni prolaze kroz energijsku barijeru

– najčešći, ali malen doprinos ukupnoj performansi

– odvajanje mikro-/nanomaterijala ili kompozita, klizanje **ASM** na podlozi

MEHANIZMI RADA

- svaki mehanizam doprinosi u određenom postotku ukupnoj performansi senzora
- vrsta i udio doprinosa senzorskim svojstvima ovise o:
  - vrsti senzorskog materijala,
  - proizvodnom procesu
  - interakciji aktivnog senzorskog elementa s potpornim materijalom

Senzori mehaničkih promjena

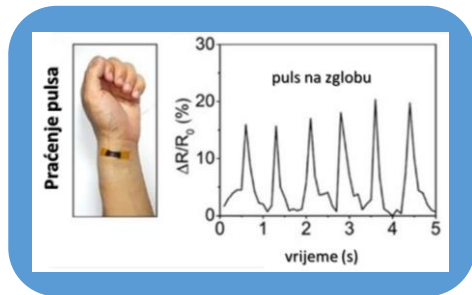
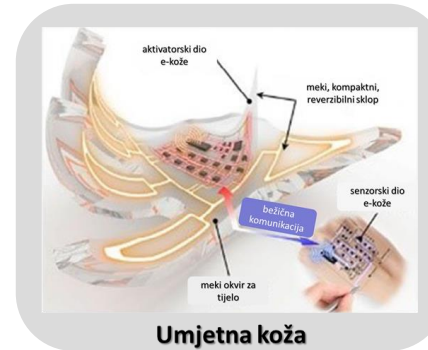
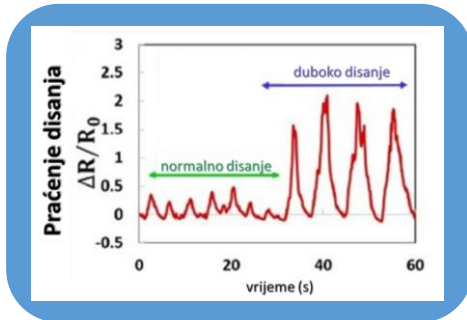
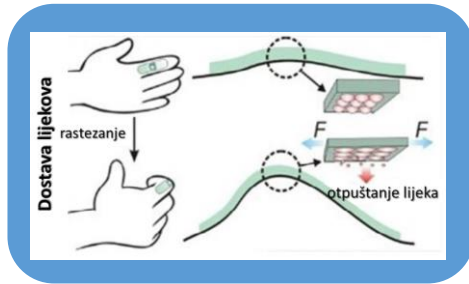
- **Rastezljivost** = maksimalna deformacija koju senzor može podnijeti, a da pritom zadrži svoj fizički integritet i stabilnost odgovora
- **Osjetljivost** = omjer relativne promjene izlaznog signala i primijenjene deformacije, kvantificira se mjernim faktorom GF (engl. gauge factor)
- **Linearnost** = kvantificira se koeficijentom determinacije, R^2 koji se dobiva linearnom regresijom
- **Vrijeme odziva** = potrebno vrijeme da senzor dosegne stanje spremnosti odgovora
- **Izdržljivost** = stabilan odgovor i očuvan mehanički integritet tijekom dugotrajnih cikličkih opterećenja senzora, pri određenom naprežanju (%)

KARAKTERISTIČNI PARAMETRI

NAPREDNE TEHNOLOGIJE

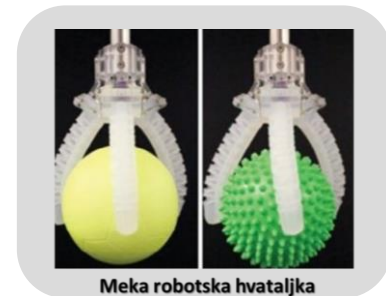
Zdravstveni sustavi i biomedicina

Meka robotika i neuromehanika

FLEKSIBILNI SENZORI

Praćenje sportskih performansi

Digitalne igre i VR

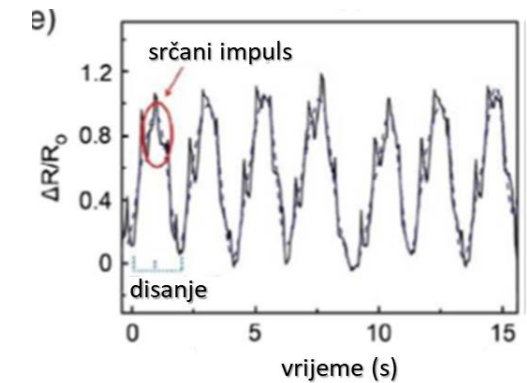
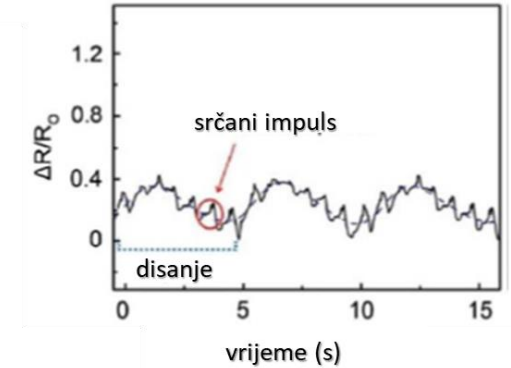
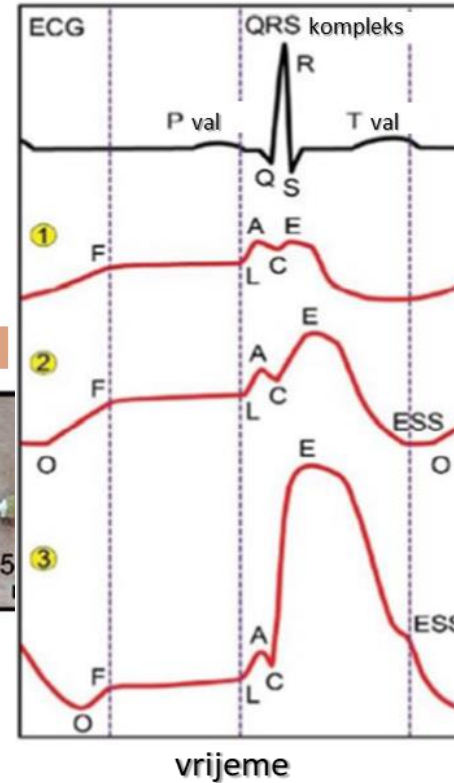
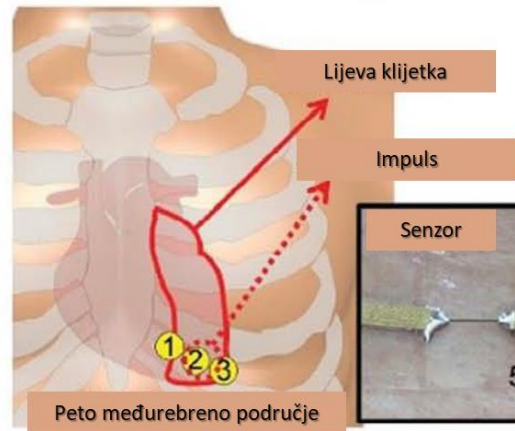
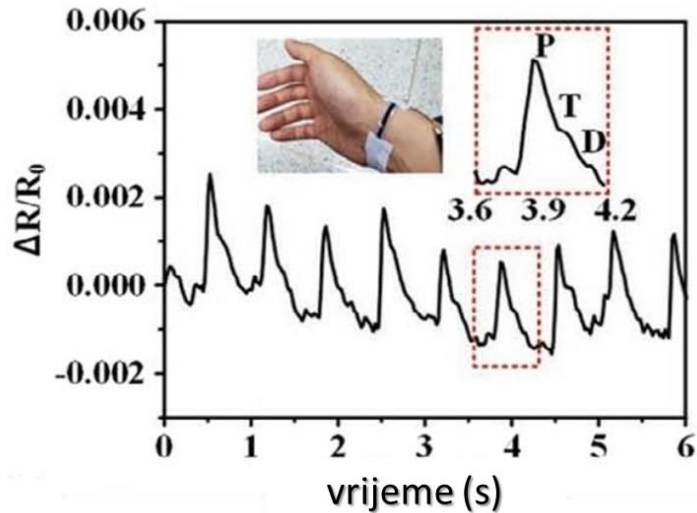
Zdravstveni sustavi i biomedicinska istraživanja

- kontinuirana detekcija različitih pokreta i gibanja tijela
- izrazito osjetljivi senzori

Praćenje trenutnih promjena volumena i tlaka srca

Praćenje pulsa

- senzor može identificirati i značajke pulsa

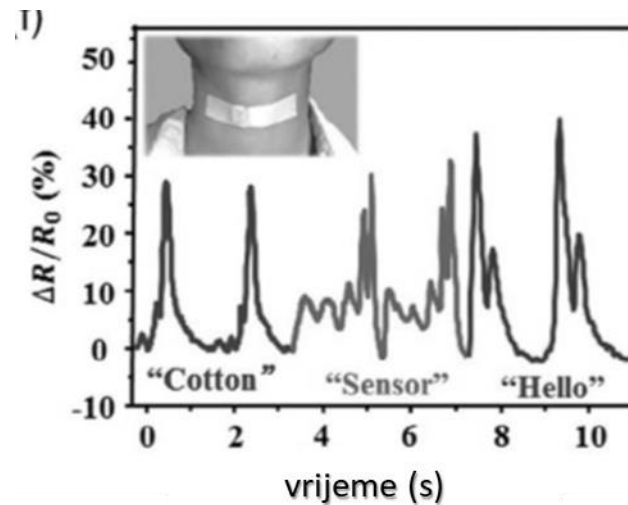

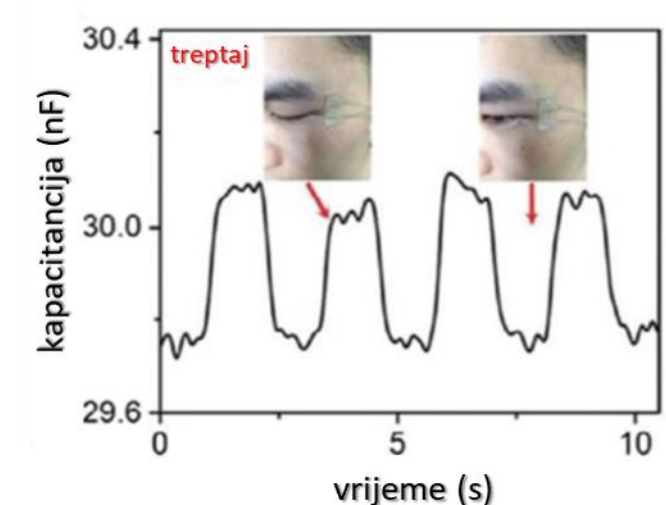
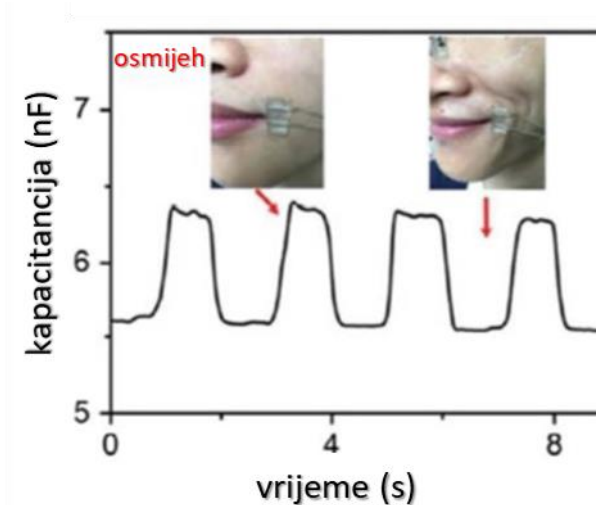
Zdravstveni sustavi i biomedicinska istraživanja

- kontinuirana detekcija različitih pokreta i gibanja tijela
- izrazito osjetljivi senzori

Fonetsko prepoznavanje

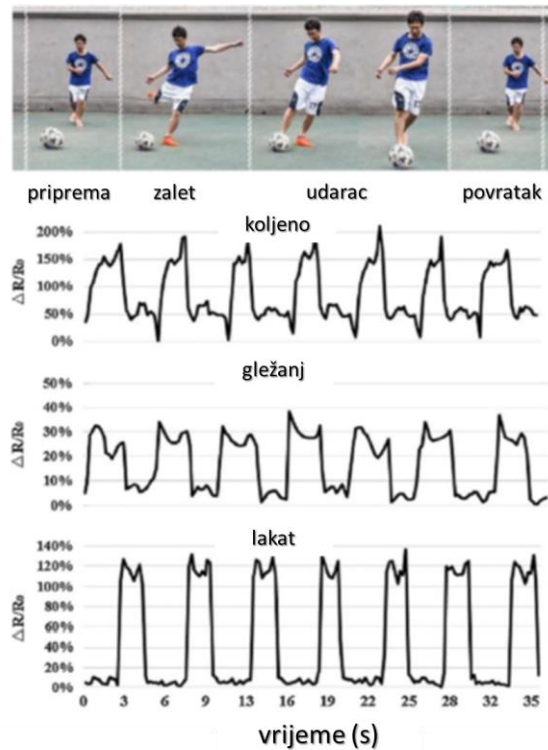
Identifikacija facijalnih i emocionalnih izraza

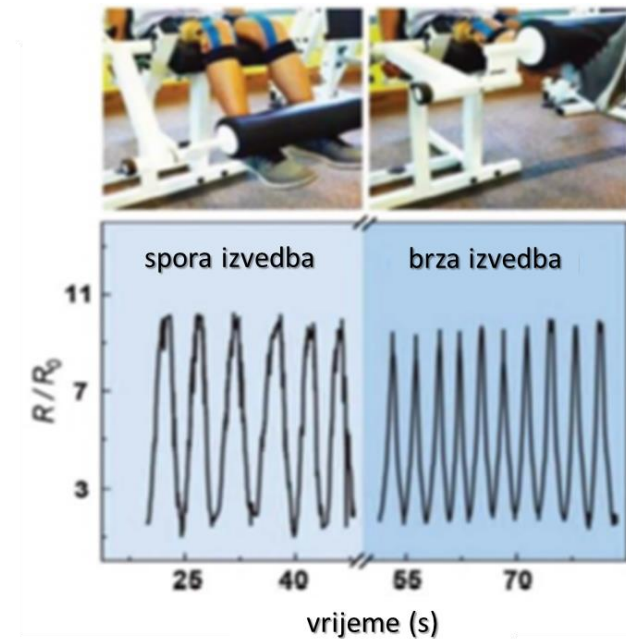
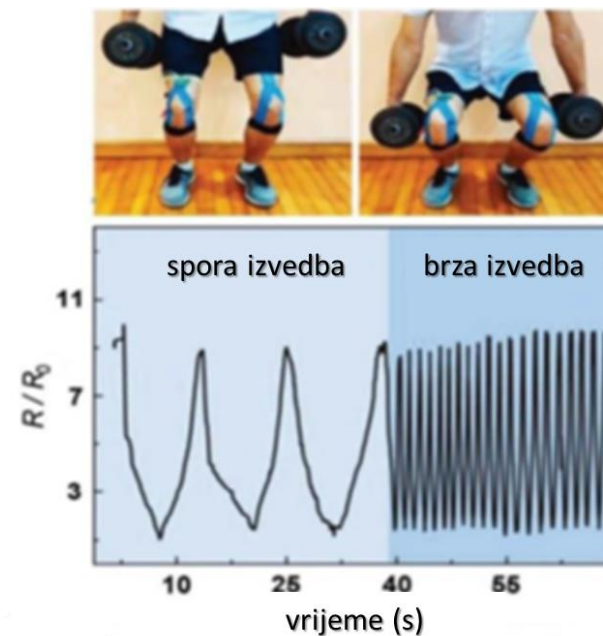
Praćenje sportskih performansi

- biomehanički i fiziološki parametri sportaša
- mogućnost sprežanja senzora

Praćenje pokreta nogometaša

Praćenje pokreta u izvedbi čučnjeva i podizanja nogu

Digitalne igre i virtualna stvarnost

- interakcija ljudskog tijela i uređaja

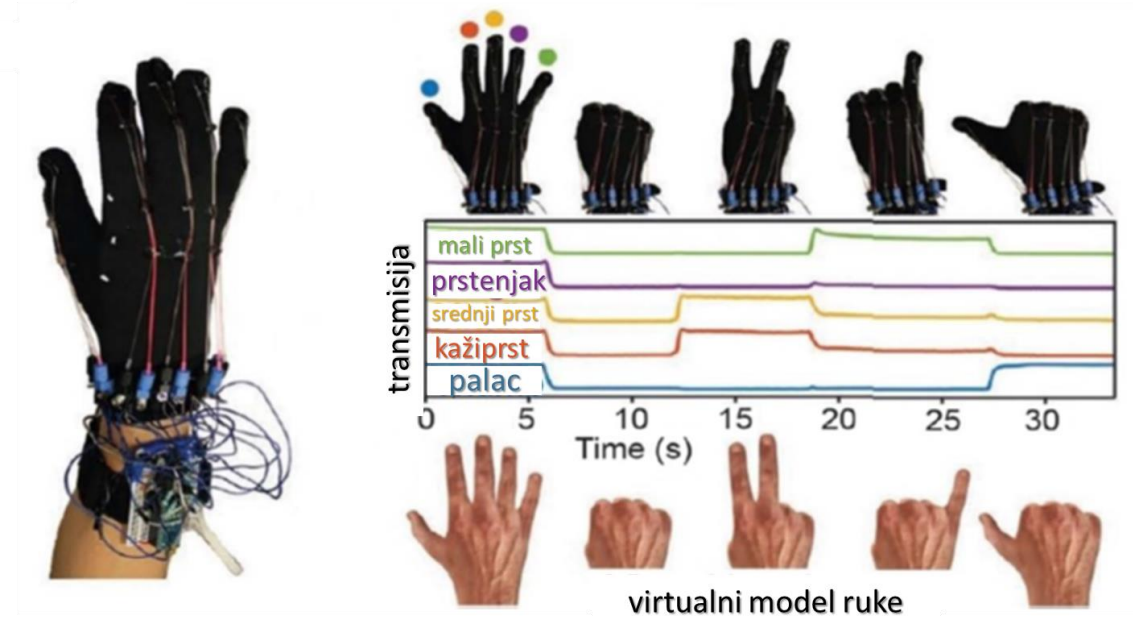
Interaktivno igranje

- senzori umjesto komandi u igranju
- promjena otpora u senzoru njegovim savijanjem

Kontroliranje virtualnog 3D modela ruke

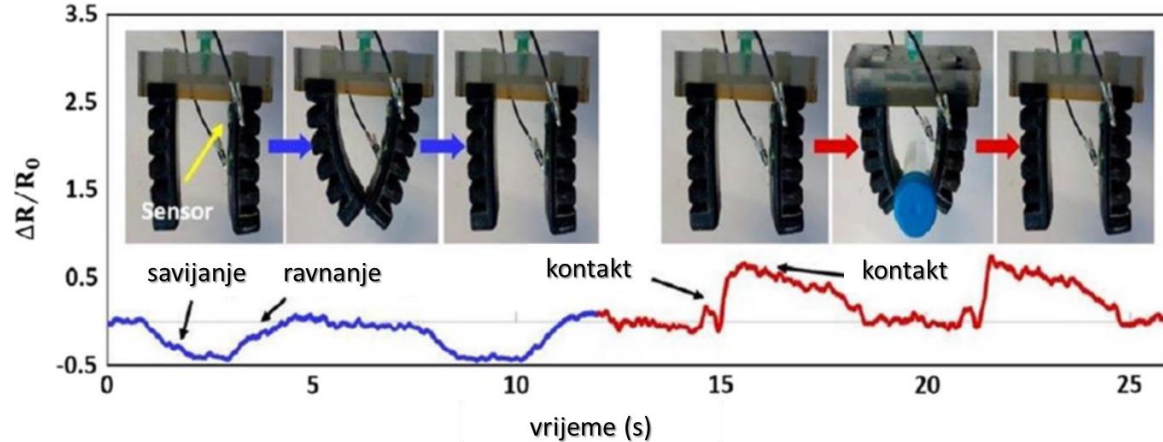
- integrirani sustav čini pametnu rukavicu

Meka robotika i neuromehanika

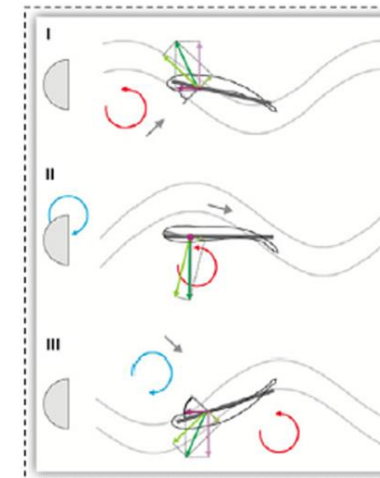
- moguće interakcije s nestrukturiranim okruženjem
- meki robotički modeli koji imitiraju sustave pokreta prisutne u prirodi
- komparativno istraživanje biomehanike

Praćenje aktivnosti mekane robotike - senzor s mikropukotinama

Senzorsko praćenje bio-inspiriranih robota

vijugavi pokreti u ribama i plivajućim robotima

meki fizički robot inspiriran oblikom ribe

Tehnološki napredak rastezljivih senzora

- ? proizvodni postupci fleksibilnih materijala
- ? strukturno inženjerstvo

Parametri u dizajnu i izvedbi senzora mehaničkih promjena

- ? poboljšanje osjetljivosti, rastezljivosti
- ? $\neq$ /linearan odgovor
- ? optimalno vrijeme odziva i oporavka

Primjena mehaničkih senzora

- ? ekonomski i socijalni doprinos – kućni treninzi
- ? doprinos zdravstvu – pametni kirurški instrumenti
- ? razvoj novih disciplina – veterinarska senzorska njega

UVOD

FLEKSIBILNI MATERIJALI

NAPREDNE TEHNOLOGIJE

AKTUALNA PITANJA

FLEKSIBILNI
MATERIJALI

KAPACITIVNI
SENZORI

OPTIČKI SENZORI

FLEKSIBILNI
SENZORI

SENZORI OTPORA

BIOMEDICINSKO
INŽENJERSTVO

Hvala na pažnji

KARBONIZACIJA

BIOMEHANIKA

LINEARNOST

ZDRAVSTVO

IGRE I VIRTUALNA
STVARNOST

SPORT

OSJETLJIVOST

MEKA ROBOTIKA I
NEUROMEHANIKA